

NAGRADA 'VICKO ANDRIĆ' GODIŠNJE PRIZNANJE ZA IZVANREDNA POSTIGNUĆA U PODRUČJU ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE PRIPALA JE ODSJEKU KONZERVACIJE – RESTAURACIJE UMJETNIČKE AKADEMIJE U SPLITU

Zadarski August i skopska Venera u Splitu se vole javno

PIŠE JASMINA PARIĆ

Najvišu hrvatsku konzervatorsku nagradu "Vicko Andrić" ove su godine osvojili Splićani – godišnja nagrada za izvanredna postignuća u području zaštite kulturne baštine pripala je Odsjeku konzervacije – restauracije Umjetničke akademije u Splitu. Tim povodom razgovarali smo s pročelnikom Odsjeka Sinišom Bizjakom.

– Iako se nagrada "Vicko Andrić" dodjeljuje za dostignuća u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti za 2012. godinu, ona je nama na Odsjeku zapravo vrijedno priznanje za višegodišnji rad – kaže Bizjak.

– Ova plemenita struka simbioza je više struka, a najčešće koristimo termin interdisciplinarnosti između znanosti i umjetnosti. Široj javnosti donedavno smo bili "oni koju popravljaju slike ili kipeve". Međutim, svijest o važnosti obnavljanja spomenika kulture sve je prisutnija. Samo uzmite primjer javnih prostora poput uže gradske jezgre, gdje se posjetiteljima – turistima prezentira fino uređen i obnovljen spomenički dio, recimo Peristil Dioklecijanove palače. Uz to, sve češće se u muzejima prilikom postavljanja izložbe ili stalnog postava prikazuje i proces restauratorskog postupka u deplijanju, na panou ili u posebnoj knjižici. Spomenimo i restauratorske zahvate na inventaru, recimo, splitske katedrale, gdje imamo umjetnine od raznih materijala: slika, polikromnog drva, kamena, fresaka i mozaika, metala, arheološkog materijala. Bez obnove sigurno ne bi bile u ovakvom stanju kao danas.

Šesnaesta generacija

Zanimljiv je podatak da Odsjek uglavnom sam sebe financira. Možete li to objasniti?

– Na Odsjeku se konstantno radi na restauraciji brojnih umjetnina, bilo u radionicama na pokretnim spomenicima ili "in situ" – na nepokretnima. Dakle, osim teorijskih predavanja, studenti praktični dio nastave izvode na pravim umjetninama, dakako, uz svoje profesore – mentore. Za restauratorsko-konzervatorske zahvate dobivamo određeni novac, moram kazati najviše od Ministarstva kulture, koje nas je prepoznalo iako nije na-

I danas se restauratorskom djelatnošću može baviti osoba koja i bez studija konzervacije i restauracije i stažiranja od dvije godine može položiti državni ispit. Zamislite da se specijalizaciji za kirurga može pristupiti bez završenog medicinskog fakulteta! To naše studente stavlja u nezavidan položaj – kaže Siniša Bizjak

Individualan pristup

•• Svaka umjetnina na kojoj radimo zahtijeva individualan pristup pri rješavanju problema pri restauratorskom zahvatu. Svakako da je prvi korak zaustaviti daljnje propadanje, dakle konzervirati. Daljnji tijek radova često se nameće sam po sebi, ali vrlo je važan dogovor između nas, vlasnika umjetnine, nadležnog konzervatora, povjesničara umjetnosti i kolega iz specijalističkih laboratorija koje smo angažirali pri postavljanju dijagnoze oštećenja. Tek svi zajedno možemo odlučiti što je najbolje za određenu umjetninu, odnosno do koje će se mjere ići u rekonstrukciju – retuš nedostajućih dijelova.

še matično ministarstvo. Zараđeni novac ulažemo u literaturu, potrebne materijale i alate, terensku nastavu, laboratorije, vanjske predavače i stručne suradnike... To je bio jedini način da ostvarimo konstantan razvoj Odsjeka i njegovih specijalističkih usmjerenja, a ne da čekamo da nam netko da novac pa da se tek onda pokrenemo.

Odgajili ste petnaestak generacija studenata. U ovoj strašnoj nezaposlenosti, kakva je njihova budućnost, uspijevaju li naći posao nakon studija? I kakav interes vlada za upis na studij?

– Sada odgajamo već šesnaestu generaciju. Studij je do prije dvije godine upisivalo

Obavili smo restauratorski zahvat na dva tisućljeća staroj antičkoj skulpturi "Venera pudica" s lokaliteta pokraj Skoplja, a radimo i na svjetski poznatome kipu Augusta za zadarski muzej

osam studenata, no kako smo proširili ponudu s još dvije specijalizacije (metal i arheološka baština), interes je itekako porastao i sada ih upisujemo deset. Imamo dobar odjek, tako da dolaze studenti iz svih krajeva Hrvatske, čak i susjednih zemalja, Bosne i Hercegovine i Slovenije. Primam i konstantne upite za uvjete upisa iz Crne Gore. Što se nezaposlenosti tiče, naši alumni nisu iznimka. Donedavno je većina studenata nakon završenog studija imala mogućnosti zaposliti se makar na određeno vrijeme u Hrvatskom restauratorskom

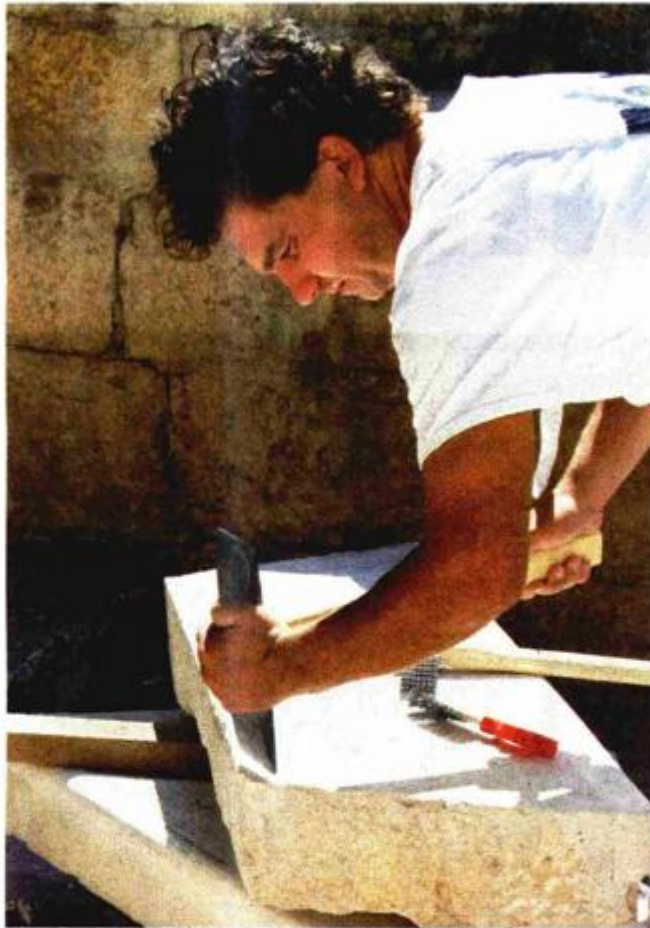
zavodu, s kojim imamo konstantnu važnu suradnju, ili u nekoj od muzejskih institucija. Kako se radna mjesta ne otvaraju baš često, počele su se osnivati privatne radionice udruženih bivših studenata. Te radionice prijavljuju se na natječaje u području konzervacije i restauracije i tako polako napreduju u svojim djelatnostima.

Lani, na prvom kongresu "Konzervacija i restauracija u Hrvatskoj" (KRUH) koji ste održali, raspravljalo se o brojnim neriješenim i neusklađenim pitanjima u okviru vašeg posla. Koja su to pitanja, dolazi li do sukoba "starih i novih škola"?

– Prije postojanja studija, poslove u ovoj struci radili su priučeni ljudi, najčešće sa završenom srednjom školom likovnog smjera te su u muzejima imali stručno zvanje "preparator". Bilo je i ljudi sa završenom likovnom akademijom koji su imali zvanje "restaurator". Ta su se zvanja dobivala nakon položenog državnog stručnog ispita iz ove struke. Zašto ovaj uvod? Zbog toga što je i danas prisutna situacija da se restauratorskom djelatnošću može baviti osoba koja nakon određene stručne sprema, dakle ne nužno studija konzervacije i restauracije, i stažiranja od dvije godine u

Za Arheološki muzej Zadar radi se na svjetski poznatoj skulpturi Augusta

Cijeli postav antičkih mramornih skulptura Muzeja Narona u rukama je splitskih restauratora i konzervatora

Posao pristiže sa svih strana

•• Kao što primamo studente iz cijele Hrvatske i okolnih zemalja, tako nam i umjetnine na kojima radimo znaju doći čak iz Makedonije. Prije dvije godine imali smo priliku obaviti restauratorski zahvat na gotovo dva tisućljeća staroj antičkoj skulpturi "Venera pudica" s lokaliteta Skupi pokraj Skoplja. Radili smo i na cijelom postavu antičkih mramornih skulptura Muzeja Narona. Sada radimo na istome za Arheološki muzej Zadar, gdje smo počeli sa svjetski poznatom skulpturom Augusta. Kolege iz specijalizacija zidnog slikarstva i mozaika rade duž cijele jadranske obale i otoka, od Mljeta – Polače, gdje se bave kasnoantičkim podnim figuralnim mozaikom, do Umaga, gdje u antičkoj vili rade na podnim geometrijskim mozaicima. Kolege s usmjerenja arheološke baštine jako su vezani uz hidroarheologiju i obrađuju predmete izronjene iz mora. Spomenimo samo neke: konzervacija i restauracija materijala s nalazišta potonule venecijanske galije kod otočića Gnalič i podvodno istraživanje uvale grada Visa. Kolege iz usmjerenja konzervacija i restauracija štafelajnih slika i polikromne skulpture trenutno rade na slikama iz župnog dvora na Lopudu i oltara u župnoj crkvi Gospe od Šunja također na Lopudu, te restauriraju nekoliko slika iz kapucinskog samostana na Pojišanu i samostana sv. Frane na Obali u Splitu. Napokon, važan zahvat obavlja smjer konzervacije i restauracije metal – u njihovoj radionici obnavlja se zbirka starog oružja povijesne postrojbe "Kliški uskoci" (od 16. do 18. stoljeća), kao i okvir ikone Gospe Stomorije iz župne crkve Kaštel Novi.

prikladnoj ustanovi, može položiti državni ispit iz konzervatorsko-restauratorske djelatnosti. Zamislite da specijalizaciji za kirurga može pristupiti osoba bez završenog medicinskog fakulteta! To je, uz brojna druga neriješena pitanja, najvažnija stavka koju moramo riješiti, jer stavlja u nezavidan položaj sve naše studente koji su se trudili na zahtjevnom petogodišnjem studiju, a onda ih netko pretekne zbog propusta u zakonu.

Nezaustavljivo propadanje

Djelujete u području s iznimno velikom koncentracijom spomenika – kakvo je stanje na terenu, koliko vas posla čeka idućih godina?

– Sreća je za naš studij što smo okruženi brojnim umjet-

ninama i što studenti mogu vidjeti sve razine njihovih oštećenja, ovisno o vrsti umjetnine i području gdje se ona nalazi. Potreba za restauratorskom intervencijom jako je velika. Propadanje bilo kojeg materijala nezaustavljiv je proces, mi smo tu da ga usporimo, te odgodimo njegov potpuni gubitak. Kad jedna umjetnina napusti radionicu, naš posao nije gotov, jer treba i dalje pratiti stanje i pravodobno intervenirati zbog eventualnih promjena. To je slično kao kad pacijenta nakon operativnog zahvata pošaljete kući – i dalje mora dolaziti na kontrole kod liječnika. Umjetnina je u radionici u kontroliranim uvjetima vlage i temperature, a njezino izvorno okruženje često je vrlo problematično.